

Dosarul nr. 2ra-2203/2018

prima instanță, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (O. Cojocaru)  
instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău (M. Guzun, L. Pruteanu, V. Buhnaci)

## DECIZIE

19 decembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ  
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul  
judecătorii

Ala Cobăneanu  
Iurie Bejenaru  
Mariana Pitic  
Dumitru Mardari  
Galina Stratulat

examinând recursurile declarate de către avocatul Oleg Trocin, Alexandru Chirița și Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Alexandru Chirița împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 03 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău prin care a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, admis apelul declarat de Alexandru Chirița și modificată hotărârea din 02 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani,

### c o n s t a t ă :

La 11 decembrie 2017 Alexandru Chirița a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a indicat că la 16 ianuarie 2007 de către DGUP al MAI a fost pornită în privința sa urmărirea penală nr.2007990010 pe faptul însușirii în proporții deosebit de mari a bunurilor, în baza art.195 alin. (2) Cod penal, iar la 18 ianuarie 2017 în cadrul urmării penale nr.2007990010 a fost pus sub învinuire în temeiul articolului menționat.

Reclamantul a mai relatat că la 08 februarie 2007 de către DGUP al MAI a fost pornită în privința sa urmărirea penală nr.2007990045 pe faptul însușirii în proporții deosebit de mari a bunurilor, în baza art.195 alin. (2) Cod penal, iar la 02 iulie 2007

fiind recunoscut învinuit în temeiul articolului dat.

Ulterior cauzele penale menționate au fost conexe în cadrul urmăririi penale nr. 2007990012, iar la 26 noiembrie 2007 a fost pus sub învinuire în temeiul art. 195 alin. (2) Cod penal.

A indicat că cauza penală nr. 2007990012 a fost expediată în judecată în decembrie 2007.

Astfel, prin sentința din 29 aprilie 2010 a Judecătorei Grigoriopol a fost achitat în acuzarea adusă în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, din motiv că faptele ce i-au fost inculcate nu întrunesc elementele infracțiunii.

Procurorul a declarat apel, prin care a solicitat casarea sentinței din 29 aprilie 2010 a Judecătorei Centru mun. Chișinău în privința lui Chirița Alexandru, ca fiind ilegală și rejudecarea cauzei cu pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit, pentru prima instanță, prin care inculpatul Chirița Alexandru să fie recunoscut culpabil de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal.

Prin decizia din 12 martie 2012 a Curții de Apel Chișinău a fost respins ca depus peste termen apelul suplimentar declarat de procurorul Guțan Pavel și admis apelul acuzatorului de stat Zaharia Lucreția, casată sentința din 29 aprilie 2010 a Judecătorei Grigoriopol, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, iar Chirița Alexandru a fost achitat de sub învinuirea de săvârșire a infracțiunii prevăzute de art. 195 alin. (2) Cod penal, pe motiv că faptele inculpatului nu întrunesc elementele infracțiunii.

Procurorul a declarat recurs ordinar împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat casarea hotărârii contestate, cu remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată, motivând că instanța de apel la pronunțarea hotărârii nu a ținut cont că atât pe parcursul urmăririi penale, cât și în instanțele de judecată au fost prezentate suficiente probe care dovedesc incontestabil vina lui Chirița Alexandru în comiterea infracțiunii incriminate.

Prin decizia din 04 iunie 2013 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Pavel Guțan, casată decizia din 12 martie 2012 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, în cauza penală în privința și a lui Chirița Alexandru Ion și a fost dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Curtea de Apel Chișinău rejudecând cauza, prin decizia din 30 noiembrie 2016 a respins ca depus peste termen apelul suplimentar al procurorului Pavel Guțan, a admis apelul procurorului Lucreția Zaharia, a casat sentința din 29 aprilie 2010 a Judecătorei Grigoriopol și a pronunțat o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care a fost recunoscut vinovat Chirița Alexandru Ion de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) CP, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de 9 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții legate de administrarea bunurilor materiale și mijloacelor financiare pe un termen de 5 ani. Totodată în baza art. 385 alin. (4) CPP, a fost dedusă pedeapsa inculpatului Chirița Alexandru Ion la 7 ani închisoare, ca recompensă a încălcării drepturilor inculpaților la examinarea cauzei într-un termen rezonabil.

Apărătorul reclamantului, avocatul Trocin Oleg, a declarat recurs ordinar împotriva deciziei instanței de apel solicitând casarea hotărârii contestate și

menținerea hotărârii primei instanțe.

Prin decizia din 13 iunie 2017 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul ordinar declarat de către avocatul Trocin Oleg în numele inculpatului Chirița Alexandru, casată parțial decizia din 30 noiembrie 2016 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, în partea admiterii apelului procurorului Zaharia Lucreția, declarat împotriva sentinței din 29 aprilie 2010 a Judecătoriei Grigoriopol și condamnarea inculpatului Chirița Alexandru în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal, și în partea admiterii în principiu a acțiunii civile, cu menținerea sentinței din 29 aprilie 2010 a Judecătoriei Grigoriopol, prin care Chirița Alexandru a fost achitat de sub învinuirea adusă în baza art.190 alin. (5) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.

Astfel, a menționat că procesul penal în privința sa a durat timp de peste 10 ani de zile, din 16 ianuarie 2007 până la 13 iunie 2017, după cum urmează: urmărirea penală: 16 ianuarie 2007 – 30 noiembrie 2007; prima instanță: 09 ianuarie 2008 – 29 aprilie 2010; instanța de apel: 22 mai 2010 – 12 martie 2012; 13 august 2013 – 30 noiembrie 2016; instanța de recurs: 04 martie 2013 – 04 iunie 2013; 14 aprilie 2017 – 13 iunie 2017.

Reclamantul a mai indicat că, desfășurarea procesului penal în privința sa nu a avut loc în termen rezonabil, iar vina în târăgănarea procesului este pusă pe seama organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor de judecată. Prin tergiversarea procesului penal a suportat o încordare psihică, stări de stres și frustrare.

A solicitat constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului moral în mărime de 500 000 de lei și compensarea cheltuielilor de asistență juridică.

Prin hotărârea din 02 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani s-a admis parțial acțiunea; s-a constatat încălcarea dreptului lui Alexandru Chirița la examinarea în termen rezonabil a cauzei și s-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Alexandru Chirița prejudiciul moral în mărime de 30 000 de lei; în rest pretențiile cu privire la încasarea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de asistență juridică s-au respins.

La 04 aprilie 2018 Alexandru Chirița, reprezentat de avocatul Oleg Trocin a declarat apel împotriva hotărârii din 02 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe în partea respingerii pretențiilor cu privire la încasarea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de asistență juridică cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

La 05 aprilie 2018 Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 02 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, prin care a solicitat admiterea acesteia, casarea hotărârii instanței de fond cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

La 27 aprilie 2018 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat apel împotriva hotărârii din 02 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani prin care a solicitat admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă integral.

Prin încheierea din 05 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău cererea de apel declarată de Procuratura Generală a Republicii Moldova a fost restituită din motiv că apelantul nu a prezentat în termen apelul motivat.

Prin decizia din 03 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, s-a admis apelul declarat de Alexandru Chirița și s-a modificat hotărârea din 02 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, prin majorarea sumei prejudiciului moral cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei încasate din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Alexandru Chirița de la 30 000 de lei până la 100 000 de lei; în rest hotărârea din 02 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani s-a menținut.

La 12 septembrie 2018 avocatul Oleg Trocin în interesele lui Alexandru Chirița a declarat recurs împotriva deciziei din 03 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în partea respingerii pretențiilor cu privire la încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la examinarea apelului a admis încălcarea dreptului lui Alexandru Chirița la judecarea într-un termen echitabil a cauzei de către o instanță, stabilit de art.6 § 1 al Convenției Europene a Dreptului Omului.

Astfel, a relatat că decizia instanței de apel este nemotivată în partea menținerii hotărârii primei instanțe prin care au fost respinse pretențiile cu privire la încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică.

Mai mult, instanțele nu au luat în considerație că prejudiciul moral solicitat de Alexandru Chirița este proporțional duratei procesului penal, egal cu un termen de peste 10 ani de examinare, care a avut ca obiect acuzarea în săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave, iar în fina reclamantul a fost achitat.

A menționat că în rezultatul acțiunilor organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor de judecată, pe perioada unui proces penal de peste 10 ani, Alexandru Chirița a fost ținut în stare de arest și a fost condamnat ilegal, ca ulterior să fie achitat de săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave.

Faptul că reclamantul a fost ținut în stare de arest în izolator și penitenciar timp de 6 luni la faza urmăririi penale, a avut efect pe întreaga durată a procesului penal, deoarece acesta, timp de 10 ani a trăit cu gândul că va fi dus la închisoare pentru o perioadă lungă de timp după care viața sa poate fi considerată a fi eșuată.

A relatat că din cauza procesului penal și a stării emoționale Alexandru Chirița nu a mai putut să revină la locul de muncă, fiind totodată destrămată familia acestuia.

Consideră că instanța de apel a interpretat eronat legea nr.87 din 21 aprilie 2011 în partea ce ține de mărimea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

A indicat că decizia instanței de apel referitor la majorarea sumei încasate din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Alexandru Chirița de la 30 000 de lei până la 100 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei s-a dovedit a fi neproporțională și inequitabilă cu circumstanțele cauzei.

La 12 septembrie 2018 Alexandru Chirița a declarat recurs împotriva deciziei din 03 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe în partea respingerii pretențiilor cu privire la încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la examinarea apelului său nu s-a expus asupra tuturor argumentelor din apel și nu a motivat respingerea pretențiilor cu privire la încasarea integrală a prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată.

Totodată a specificat că instanța de apel a dispus încasarea doar parțială a prejudiciului moral, însă nu a dat apreciere circumstanțelor ce țin de impactul asupra vieții și sănătății membrilor familiei sale ca rezultat al examinarea în termen de 10 ani a cauzei penale de învinuire a sa în săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave și condamnarea ilegal la 9 ani de închisoare.

La 17 septembrie 2018 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 03 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la examinarea cauzei a încălcat și aplicat eronat normele de drept material, iar aprecierea probelor a fost arbitrară.

Astfel, a menționat că concluzia admiterii unei interpretări eronate de instanța de apel rezidă în faptul că perioada de examinare din speță pentru care se pretinde constatarea încălcării art.6 din Convenție și art.2 din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011 nu poate fi imputată exclusiv instanțelor de judecată.

De asemenea a mai relatat că în materia duratei rezonabile a procedurilor judiciare sumele acordate cu titlu de prejudiciu moral variază între 1 000 de euro și 2 500 de euro, pentru 5 sau 10 ani. Cea mai mică sumă fiind de 600 de euro pentru 6 ani și cea mai mare de 3 000 de euro, pentru 10 ani de examinare a unui litigiu de muncă.

În speță, însă, instanța de apel a admis încasarea unui prejudiciu moral exorbitant fiind cel mai mare de până acum în practica judiciară din instanțele naționale.

A mai indicat că conform datelor indicate în conținutul raportului motivat, se atestă că examinarea cauzei penale în acest interval de timp s-a datorat complexității cauzei penale și faptului că Alexandru Chirița a fost învinuit în comiterea mai multor infracțiuni.

A opinat recurentul că nu sunt temeiuri de a se invoca tergiversarea examinării cauzei penale, în condițiile în care efectuarea îndelungată a urmăririi penale s-a datorat complexității cauzei și comportamentului participanților.

În ceea ce privește prejudiciul încasat, a specificat că despăgubirea acordată de Curte în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințe psihice sau fizice. Prin natura lor, daunele morale nu se prezumă la calcule exacte. Dacă se stabilește existența unor astfel de daune și în cazul în care Curtea consideră că este necesară o compensație bănească, ea va face o evaluare pe bază echitabilă, luând în considerație

standardele care decurg din jurisprudența sa.

A remarcat că instanța de apel nu a ținut cont de faptul că CtEDO atunci când stabilește cuantumul prejudiciului moral ia în calcul nivelul de trai (venitul populației) din statul vizat.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele cauzei atestă că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 03 iulie 2018, și a fost expediată părților la 16 iulie 2018, fiind recepționată de Ministerul Justiției la 18 iulie 2018, ceea ce se confirmă prin copia scrisorii anexată la recurs (f.d.56, vol.III), iar, de către avocatul Oleg Trocin și Alexandru Chirița a fost recepționată la 17 iulie 2018, fapt confirmat de către ultimii în recursuri.

Astfel, recursurile declarate la 12 septembrie 2018 și 17 septembrie 2018, sunt în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 28 noiembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursurile declarate de către avocatul Oleg Trocin, Alexandru Chirița și Ministerul Justiției admisibile și a decis examinarea acestora în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Ministerul Justiției ca întemeiat și care urmează a fi admis în sensul modificării deciziei instanței de apel în partea încasării prejudiciului moral, iar recursurile declarate de avocatul Oleg Trocin și Alexandru Chirița neîntemeiate și care urmează a fi respinse din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art.445 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Înaintând acțiunea în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, Alexandru Chirița a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului moral în sumă de 500 000 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu judecarea acțiunii în cauză prima instanță a ajuns la concluzia temeiniciei parțiale a acesteia, și constatarea încălcării dreptului reclamantului Alexandru Chirița la examinarea în termen rezonabil a cauzei și a dispus încasarea de

la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Alexandru Chirița a prejudiciului moral în mărime de 30 000 de lei; în rest, pretențiile cu privire la încasarea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată au fost respinse.

Judecând apelurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Alexandru Chirița, instanța de apel prin decizia din 03 iulie 2018, a respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, a admis apelul declarat de Alexandru Chirița, și a modificat hotărârea primei instanțe în partea reparării prejudiciului moral prin majorarea sumei încasate din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Alexandru Chirița de la 30 000 de lei până la 100 000 de lei; în rest hotărârii primei instanțe a fost menținută.

Instanța de recurs constată, însă, că deși la soluționarea cauzei au fost stabilite pe deplin circumstanțele care au importanță pentru judecarea cauzei în fond, concluziile instanței de apel cu privire la majorarea sumei prejudiciului moral este una pripită rezultă din aprecierea incorectă a materialului probator.

Astfel, conform art. 2 alin. (1) și (2) a Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă. Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

La fel, Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale la art. 6 § 1 statuează că orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

Deci, cerința ca examinarea cauzei să se facă într-un termen rezonabil, trebuie raportată la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităților competente și al părților, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea rolului instanței precum și exercitarea căilor de atac.

În acest sens, instanța de recurs relatează că din materialele cauzei, inclusiv din Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil din 16 martie 2018 prezentat de către Judecătoria Chișinău, sediul Centru, Ministerului Justiției al Republicii Moldova, rezultă că la 16 ianuarie 2007 de către DGUP MAI a fost pornită în privința lui Alexandru Chirița urmărirea penală nr. 2007990010 pe faptul însușirii în proporții deosebit de mari a bunurilor, în baza art.195 alin. (2) Cod penal,

iar la 18 ianuarie 2017 a fost pus sub învinuire.

La 08 februarie 2007 de către DGUP al MAI a fost pornită în privința lui Alexandru Chirița urmărirea penală nr.2007990045 pe faptul însușirii în proporții deosebit de mari a bunurilor, în baza art.195 alin. (2) Cod penal, iar la 02 iulie 2007 fiind pus sub învinuire, cauzele fiind conexe în cadrul urmării penale nr. 2007990012, iar la 26 noiembrie 2007 a fost pus sub învinuire în temeiul art. 195 alin. (2) Cod penal.

La 09 ianuarie 2008 cauza penală de învinuire a lui T. Lipcanu, A. Chirița, Iu. Pascal în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 195 alin. (2) Cod penal și a lui Ig. Cristea, V. Sardjanean în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 42, 195 alin. (2) Cod penal a fost remisă pentru examinare în instanța de judecată.

Prin sentința din 29 aprilie 2010 a Judecătorei Grigoriopol, Alexandru Chirița a fost achitat în acuzarea adusă în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, din motiv că faptele ce i-au fost inculpate nu întrunesc elementele infracțiunii.

Prin decizia din 12 martie 2012 a Curții de Apel Chișinău a fost respins ca depus peste termen apelul suplimentar declarat de procurorul Guțan Pavel și admis apelul acuzatorului de stat Zaharia Lucreția, casată sentința din 29 aprilie 2010 a Judecătorei Grigoriopol, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Alexandru Chirița a fost achitat pe art. 195 alin. (2) Cod penal, pe motiv că faptele inculpatului nu întrunesc elementele infracțiunii.

Prin decizia din 04 iunie 2013 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul ordinar declarat de procurorul Pavel Guțan, casată decizia din 12 martie 2012 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, în cauza penală în privința și a lui Chirița Alexandru și a fost dispus rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 30 noiembrie 2016 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins ca depus peste termen apelul suplimentar al procurorului Pavel Guțan, s-a admis apelul procurorului Lucreția Zaharia, declarat împotriva sentinței din 29 aprilie 2010 a Judecătorei Grigoriopol, s-a casat sentinței dată și s-a pronunțat o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care s-a recunoscut vinovat Alexandru Chirița de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) CP și s-a stabilit pedeapsa sub formă de 9 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții legate de administrarea bunurilor materiale și mijloacelor financiare pe un termen de 5 ani. În baza art. 385 alin. (4) CPP, s-a dedus pedeapsa inculpatului Alexandru Chirița la 7 ani închisoare, ca recompensă a încălcării drepturilor inculpaților la examinarea cauzei într-un termen rezonabil.

Prin decizia din 13 iunie 2017 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul ordinar declarat de către avocatul Oleg Trocin în numele inculpatului Alexandru Chirița, casată parțial decizia din 30 noiembrie 2016 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, în partea admiterii apelului procurorului Zaharia Lucreția, declarat împotriva sentinței din 29 aprilie 2010 a Judecătorei Grigoriopol și condamnarea inculpatului Alexandru Chirița în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal, și în partea admiterii în principiu a acțiunii civile, cu menținerea sentinței din 29 aprilie 2010 a Judecătorei Grigoriopol, prin care Alexandru Chirița a fost achitat de sub învinuirea adusă în baza art.190 alin. (5) Cod penal, din motiv că

fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.

În aceste circumstanțe, instanța de recurs decelează că perioada care urmează a fi luată în considerație la caz, este 16 ianuarie 2007 (când în privința lui Alexandru Chirița a fost pornită de către DGUP al MAI urmărirea penală) – 13 iunie 2017 (pronunțarea deciziei Curții Supreme de Justiție).

Ca urmare a celor relatate, caracterul rezonabil al duratei procesului trebuie evaluat în lumina circumstanțelor cauzei, în special a criteriilor de apreciere a termenului rezonabil de judecare a cauzei cum sunt: complexitatea cauzei, comportamentul părților, precum și miza (interesul) pentru reclamant (a se vedea, *Frydlender v. France* [GC], nr. 30979/96, §43, ECHR 2000-VII și *Cravcenco v. Moldova*, nr. 13012/12, 15 ianuarie 2008).

Respectiv, în ceea ce privește complexitatea cauzei, Colegiul consideră că această cauză este una complexă având în vedere capetele de învinuire, materialul probator, precum și numărul de inculpați, părți vătămate.

Referitor la conduita părților și autorităților naționale, se constată că lui Alexandru Chirița nu îi poate fi imputată sub nici un fel tergiversarea examinării cauzei, reîșind din informația prezentată în raportului menționat anterior. Este evident că întinderea duratei de aflare pe rol a cauzei se datorează într-o anumită măsură instanței de judecată, or, cauza a fost remisă spre rejudecare de mai multe ori.

Miza pentru reclamant în procedurile penale practic este degrevată de probațiune din momentul în care reclamantul prin definiție riscă o pedeapsă penală, astfel, importanța soluționării prompte a chestiunii pentru el este prezumată și va crește din momentul în care acesta are aplicate măsuri preventive privative de libertate sau restrictive de libertate.

În această ordine de idei, reieșind din perioada examinării cauzei penale (10 ani și 4 luni), de atitudinea părților la judecarea cauzei, de complexitatea cauzei, precum și miza (interesul) pentru reclamant, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că instanțele ierarhic inferioare corect au ajuns la concluzia constatării încălcării dreptului lui Alexandru Chirița la examinarea în termen rezonabil a cauzei penale, or, perioada examinării cauzei 16 ianuarie 2007 -13 iunie 2017 este una îndelungată și nerezonabilă.

Însă, Colegiul consideră că suma încasată în beneficiul lui Alexandru Chirița de 100 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral este exagerată, nefiind proporțională prejudiciului moral suferit.

Or, conform art. 5 alin. (1) al Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Instanța de recurs, ține să menționeze că la aprecierea cuantumului prejudiciului moral, în cauza ce este guvernată de prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen

rezonabil a hotărîrii judecătorești, instanțele de judecată urmează să țină cont de circumstanțele cauzei, complexitatea cauzei, de conduita reclamantului la examinarea cauzei, de durata procesului pentru reclamant, totodată luându-se obligatoriu în considerație și principiul general al echității, iar suma apreciată să nu fie vădit disproporțională cu sumele acordate de Curtea Europeană.

Astfel, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, iar cuantumul despăgubirilor trebuie în așa fel stabilit, încât să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victime.

Din studiul înscrisurilor anexate la dosar rezultă incontestabil faptul că, lui Alexandru Chirița i-a fost cauzat un anumit nivel de stres și frustrare, ca urmare a duratei excesive de examinare a cauzei penale, iar suma de 60 000 de lei în opinia instanței, poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce la o satisfacție echitabilă persoanei vătămate, la caz Alexandru Chirița și este una corelativă cu practica judiciară în cazuri similare.

Or, Colegiul reiterează că la determinarea cuantumului prejudiciului moral urmează să se respecte criteriul echității care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel încât să asigure efectiv o compensare suficientă a prejudiciului moral cauzat, ca astfel să fie menținut echilibrul între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

În consecință, decizia instanței de apel urmează a fi modificată, micșorând suma încasată cu titlu de satisfacție echitabilă de la 100 000 de lei până la 60 000 de lei pentru încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei.

La caz, urmează a fi respinse argumentele avocatului Oleg Trocin și Alexandru Chirița precum că suma de 500 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral pentru suferințele suportate este reale și echitabilă, deoarece aceasta este vădit disproporțională și excesivă, nefiind în relație de proporționalitate cu gravitatea suferințelor psihice suportate.

Referitor la încasarea cheltuielilor de judecată și anume a cheltuielilor de asistență juridică, instanța de recurs consideră că instanțele judecătorești corect au respins acest capăt de cerere, or, prin prisma practicii CEDO este necesară prezentarea de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată); copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație; listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul), la caz însă, astfel de acte nu au fost prezentate.

Mai mult, recurenții avocatul Oleg Trocin și Alexandru Chirița în recursuri solicită casarea hotărârilor instanțelor ierarhic inferioare și în partea respingerii pretenției cu privire la cheltuielile de asistență juridică, însă fără a invoca sau prezenta probe în susținerea acestei opinii.

Din considerentele menționate, și constatând că instanța de apel a emis o hotărâre întemeiată privind constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei, însă a determinat mărimea compensației pentru prejudiciul moral eventual suferit de către Alexandru Chirița fără aprecierea în modul convenit a tuturor împrejurărilor în care a fost cauzat prejudiciul, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursurile declarate de avocatul Oleg Trocin și Alexandru Chirița, a admite recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a modifica decizia din 03 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău în partea ce ține de repararea prejudiciului moral prin micșorarea cuantumului sumei încasate în beneficiul lui Alexandru Chirița de la 100 000 de lei până la 60 000 de lei, în rest, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe a menține.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) și e) Codul de procedură civilă, Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se resping recursurile declarate de avocatul Oleg Trocin și Alexandru Chirița.

Se admite recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se modifică decizia din 03 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Alexandru Chirița împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată, prin micșorarea sumei încasate din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Alexandru Chirița cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei de la 100 000 (una sută mii) de lei până la 60 000 (șaizeci mii) de lei.

În rest decizia din 03 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 02 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,  
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic

Dumitru Mardari

Galina Stratulat